

Newspaper on the Rights of Persons with Disabilities of Kosova

e-mail: newspwd@yahoo.com

011

Novina koja se bavi pitanjima ljudskih prava osoba sa ograničenjima

Pokretanje ove novine je pomogla Američka Kancelarija u Prishtini. "Ovu inicijativu podržava Američka Kancelarija u Prishtini. Mišljenje, zaključak i preporuke su gore navedenih autora i ne znači i mišljenje Departamenta Vlade".

Ovaj broj je finansiran preko granta odobrenog iz Fonda Podrške Manjinskim, Multietničkim i Medijima i ostalih nefavoriziranih grupa. Ovaj Fond je osnovala Vlada Kosova.

Dobro došli u naš svijet

Ovaj neprofitabilni mjesečni magazin izlazi na pet jezika: Albanskom (prilog uz Koha Ditore), Bosanskom (Prilog uz Alem), Srpskom (obaveštenje u Jedinstvu) i Turskom jeziku (prilog uz Jeni Donem). Na svim jezicima i na Engleskom jeziku dostupan je preko našeg website www.lpkosova.com
Saradnik volonter u Redakciji je Dijana Toska

Da pomognemo ljudima sa ograničenjima da žive svoj život bez smetnji

Respekt za ljudsko dostojanstvo, prava čovjeka, osnovne slobode, stvaranje uslova i iste mogućnosti za sve, ne osvrćući se na ograničenja, godine, rasu, pol, jezik ili religiju, čine osnovna načela

koja nas vode tokom procesa izgradnje i razvoja demokratskih i funkcionalnih institucija.

Život bez smetnji je jedan od preduslova za ravnopravnu dopunu ljudskih prava osoba sa ograničenjima. Javne zgrade i javni transport, potrebna tehnička pomagala, sistemi za pristup informacijama - akusticni izvori i okullarni izvori informacija, lakoća

komunikacije bez smetnji i dostupnost osobama sa ograničenjima na jednostavan način.

Vlada Kosova angažuje se na poboljšanju uslova za život i dobrobit osoba sa ograničenjima u oblasti obrazovanja, zapošljavanja, podizanje kapaciteta i profesionalno osposobljavanje, i razvoj službi socijalne pomoći. Na ovaj način prevazilazimo razlike prema osobama sa ograničenjima u našem društvu.

Zakonski okvir koji reguliše društveni status, socijalni i

ekonomski, ima za cilj da garantuje jednake mogućnosti osobama sa ograničenjima u društvu i postepeno se menja na bolje. Ovo dolazi kao rezultat angažovanja Vlade kao i samog uticaja osoba sa ograničenjima i njihovih organizacija koje se bave pitanjima vezanih za njih.

Premijer je autorizovao osnivanje Nacionalnog Vijeća za osobe sa ograničenjima. Ovaj Odbor sastoji se od 16 članova i predsedava ga zamenik Premijera. U okviru Kancellarije za dobro upravljanje osnovan je Sekretarijat koji će da nudi profesionalno i organizaciono podržavanje aktivnosti odbora.

Odbor redovno analizira pitanja koja se tiču razvoja osoba sa ograničenjima i njihovih prava i definiše prioritete i potrebne mere koje treba preduzeti od strane Vlade i civilnog društva za poboljšanje aktualne situacije.

Investicija u sferi ljudskih prava je jedna od najznačajnijih investicija i ona je dugotrajna koja sadrži i datu riječ u programu Vlade Kosova. 1 julla 2005, doneta je Odluka za osnivanje posebnih jedinica u svakom ministarstvu za ljudska prava. Ove jedinice će pružiti olakšavanje realizacije i permanento izveštavanje o stanju ljudskih prava i prava osoba sa ograničenjima, a 11 avgusta 2005, je potpisana Administrativna Uredba Nr.8/2005 za opisivanje zadataka i odgovornosti jedinica za ljudska prava.

Ove i druge akcije koje će poduzeti Vlada Kosova, nadamo se da će poboljšati poziciju i prava osoba sa ograničenjima.

Agim Čeku
Premijer Kosova

ZAVRŠNA CEREMOJINA PROGRAMA - DMD Konvencija - nada za Kosovare

Nastavak ...

KONVENCIJA

MJESEC ZAPOŠLJAVANJA

SPORTOVI

PROFESIONALNA REHABILITACIJA

ZAVRŠNA CEREMOJINA PROGRAMA - DMD

KONVENCIJA NADA ZA KOSOVARE 99% NEZAPOSLENIH NAJSIROMAŠNIJA GRUPA GRAĐANA

Već treću godinu Kancelarija Premijera na inicijativu i u saradnji sa partner NVO a okupljenih u multietničkom Volonterskom Promotivnom Programu DMD (Dani Profesionalnih Mogućnosti Osoba sa Ograničenjima) je pozvala sve važne faktore Kosovskog društva da učestvuju u završnoj godišnjoj ceremoniji Programa DMD koji je organizovao okrugli sto 30. oktobra, 2006. Voloterski Promotivni Program DMD tokom cele godine organizuje četiri Kampanje u cilju senzibilizacije javnog mnjenja po pitanju dostojanstva i integriteta osoba sa ograničenjima u Kosovskom drushtvu, naporima na poboljšanju teškog položaja žena i djece sa ograničenjima i promovisanje profesionalnih mogućnosti ove grupe građana.

Tokom okruglog stola na temu "Konvencije o pravima osoba sa ograničenjima, pretstavljanje ciljeva i diskusija o svim odgovarajućim potrebnim merama koje treba preduzeti na Kosovu. Kako uključiti elemente iz Konvencije u zakonodavstvo Kosova? (amandmani ili nov zakon?)" prisutnima i javnosti obratio se Direktor iz Kancelarije za dobro upravljanje pri Kancelariji Premijera, G. Habit Hajredini I tom prilikom je rekao: "Želimo naglasiti da je partnerstvo NVO-a u Multietničkom

međunarodnom planu. Vlada i Kancelarija Premijera podržava multietničko partnerstvo NVO-a u Volonterskom Promotivnom Programu DMD".

G-din Henri McGowan, Direktor Departmeta za Ljudska prava i zakonaks pravila iz OSCE istakao je da će OSCE nastojati da podrži implementaciju ciljeva iz Konvencije o pravima osoba sa ograničenjima.

Pretstavnik Carinske službe je istakao dobra iskustva u tradicionalnom " Carinskom Danu DMD" gde su imali dobru priliku da se bliže upoznaju sa profesionalnim kapacitetima osoba sa ograničenjima.

Tokom diskusije je istaknuto da je nezaposlenost medju osobama sa ograničenjima zastupljena sa 99 % i zato ova grupa stanovnika Kosova čini najsiromašniji deo društva.

Z. Henry McGowan III, Drejtor i Departamentit për të drejtat e njeriut dhe normave ligjore nga OSBE

Osobe sa ograničenjima se osećaju diskriminisanimi u svojim domovima, sredinama gde žive i u društvu. Hilmnijeta Apuk, ekspert za prava osoba sa ograničenjima je istakla da su djevojčice i žene sa ograničenjima često izložene većem riziku od nasilja, povreda, zlostavljanja, zapostavljanja, zloupotreba i eksploatacije, kako u svojim domovima, tako i izvan njih, takodje je insistirala na posebnoj pažnji prema djeci sa ograničenjima i da se u svim akcijama od strane države prvenstvena pažnja bude posvećena najboljem interesu djeteta. Žene i djevojčice sa ograničenjima su izložene višestrukoj diskriminaciji i zatražila je u tom smislu potrebne mere radi osnaživanja žena i garantovanja njihovih ljudskih prava i osnovnih sloboda iz ove Konvencije. Predložila je da se donese jedinstveni i sveobuhvatni Zakon o pravima osoba sa ograničenjima po uzoru na Američki Zakon - ADA (Americans with Disabilities Act). Ceremoniju DMD i okrugli sto su donirali Američka kancelarija u Prištini i OSCE.

Volonterskom Promotivnom Programu DMD dobra praksa za pripremu naših uslova u implemntaciji ciljeva iz nove Konvencije o pravima osoba sa ograničenjima , koja je usvojena posle pet godina pregovora među državama članicama Ujedinjenih Nacija koje su se složile za novi dogovor o zaštiti prava osoba sa ograničenjima širom svijeta, a u cijem procesu stvaranja teksta je Kosovo aktivno učestvovalo. Obzirom na značaj Konvencije u oblasti ljudskih prava, reč je izuzetno važnom uspehu NVO sa Kosova u afirmaciji pozitivnog imidža Kosova u sferi zaštite i promovisanja ljudskih prava koji će doprineti daljem porastu renomea Kosova na

Uvodna riječ

POŠTUJMO UROĐENO LJUDSKO DOSTOJANSTVO

Zabrinute zbog teškog stanja sa kojim se suočavaju osobe sa ograničenjima i koje su izložene višestrukim ili pogoršanim oblicima diskriminacije Ujedinjene Nacije su usvojile Konvenciju o pravima osoba sa ograničenjima. Ovom prilikom želim da naglasim da su djevojčice i žene sa ograničenjima često izložene većem riziku od nasilja, povreda, zlostavljanja, zapostavljanja, zlostroba i eksploatacije, kako u svojim domovima, tako i izvan njih. Žene i djevojčice sa ograničenjima su izložene višestrukoj diskriminaciji i u tom smislu potrebne su mere radi osiguravanja njihovog punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda, a države potpisnice treba da preduzmu sve odgovarajuće mere kako bi osigurale pun razvoj, napredak i osnaživanje žena, radi garantovanja vršenja i uživanja njihovih ljudskih prava i osnovnih sloboda iz ove Konvencije. Takođe, treba da se polna perspektiva unese u sve napore za promovisanje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa ograničenjima.

Djeca sa ograničenjima treba da u potpunosti uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode na

osnovu jednakosti sa drugom djecom. Potrebna posebna pažnja prema djeci sa ograničenjima i da se u svim akcijama od strane države prvenstvena pažnja bude posvećena najboljem interesu djeteta.

Upozoravajući na činjenicu da nesrazmjerno veliki broj osoba sa ograničenjima živi u uslovima siromaštva, trebamo se boriti protiv siromaštva i sprečiti negativan uticaj siromaštva na položaj ove kategorije građana.

Poštujemo urođeno dostojanstvo, individualnu autonomiju osoba sa ograničenjima, uključujući njihovo pravo da donose odluke o sopstvenim životima i samostalnosti tih osoba.

Pred svima nama zajedno je velika odgovornost na implementaciju Konvencije o pravima osoba sa ograničenjima u Kosovskim uslovima i donošenje svih odgovarajućih potrebnih mera koje treba preduzeti. Kako uključiti elemente iz Konvencije u zakonodavstvo Kosova? Amandmani ili nov zakon?

Srdačno vaša,
Hiljmnijeta Apuk

KOSOVO PRIJATNA SREDINA ZA SVE LJUDE

Ekskluzivni intervju

Dr. Melissa Stone, je doktor filozofije u socijalnoj psihologiji i radi kao šef Centralne Savetodavne Jedinice za Ljudska Prava u odsjeku za Ljudska Prava i Vladavinu Zakona u OEBS-u misiji na Kosovu. Pored toga ona savetuje savetodavnu Kancelariju Premijera za dobro vladanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i polnu jednakost. Njeno petogodišnje iskustvo na Kosovu doprinosi razvoju i zaštiti ljudskih prava u svim ministarstvima vrhovnih grana Vlade.

- Da li biste nam više rekli o diskriminaciji žena sa ograničenim mogućnostima?

Znamo za činjenicu da se žene više suočavaju sa diskriminacijom od muškaraca i da se osobe sa ograničenjima više suočavaju sa diskriminacijom od ljudi bez ograničenja. To znači da će se žene sa ograničenjima suočavati sa diskriminacijom iz dva pravca. Slično žene manjine sa ograničenjima će se sretati sa diskriminacijom iz tri razloga. Mnogi dodatni faktori mogu podići rizik diskriminacije za takve osobe, kao što je živeti u ruralnim mestima gde je manji pristup javnim službama, kao i pripadati porodici koja osetljiva zbog gubitaka u toku konflikta 1999 godine.

- Da li Konvencija o pravima osoba sa ograničenjima može biti izazov za pravnu regulative na Kosovu? Amandmani ili sveobuhvatni jedinstveni Zakon o pravima osoba sa ograničenjima?

Nova Konvencija će ponuditi novu jasnoću i definiciju obaveza potpisanih zemalja za garantovanje prava osoba sa ograničenjima. U sadašnjem vremenu, kako god, konvencija mora biti odobrena od strane UN Generalnog Veća i biće potvrđena od strane određenih zemalja da bi bila efektivna u tim zemljama. Jedan izazov da se donesu odredbe u primenjivi zakon je povezan sa činjenicom da Kosovski status još uvek nije riješen. Kako god centralno veće Kosova može da uzme u obzir opciju da prihvati konvenciju kao primenjivi domaći zakon. Ovo je već bilo urađeno sa dugim instrumentima za ljudska prava kao što je i Okvirna Konvencija za Zaštitu Nacionalnih Manjina. U ovom slučaju najefektivnije bi bilo ako takav zakon usvoji novu konvenciju o pravima osoba sa ograničenim mogućnostima koja bi konkretno odredila obaveze specifične Kosovske Vladine faktore po planu akcija sa specifičnim budžetom.

- Šta mislite o mogućnostima monitoringa ljudskih prava osoba sa ograničenjima na nacionalnom nivou po Konvenciji o pravima osoba sa ograničenjima?

Ovo je odlična ideja koja bi se kao takva mogla uključiti u plan akcija. Imajući na umu da je Premijer kreirao jedinice za ljudska prava u

svim ministarstvima, nadgledanje na centralnom nivou, kako vladini aktori implementiraju odredbe nove konvencije može biti zadato jedinicama u ministarstvima.

- Koja je dobra praksa iz demokratski razvijenih zemalja u cilju promocije i senzibilizacije javnog mnjenja o sveobuhvatnim pravima osoba sa ograničenjima?

Postoje mnogo dobrih praksi koje bi se mogle usvojiti na Kosovu. Jedan od važnih primera je terminologija koju mi svi koristimo za identifikaciju ljudi koji imaju ograničenja. Kao ljudsko biće koje može imati ograničenja, cela osoba nije ograničena, tako da je bolje koristiti "osoba sa ograničenjima" nego "ograničena osoba." Drugi primer je programiranje koje se fokusira na mogućnosti više nego ograničenja osobe. Samo zato što je osoba na kolicima ili ima slušni aparat ili urođen problem rasta takva ograničenja ne znače da je takva osoba bez bilo kojeg znanja ili talenta ili bilo kojeg kapaciteta. Programi kao DMD se fokusiraju na dobre strane osoba koje su sa ograničenjima. U mnogim slučajevima takve osobe imaju mnogo toga da ponude, mogu raditi i biti produktivne kao bilo ko drugi koji ima plaćeni posao.

Dr. Melissa Stone

- Šta bi ste poručili našim čitaocima?
Ograničenje je relativan koncept. Svaka osoba na planeti ima jače i slabije strane i osobe sa ograničenjima su iste. Da li bi osoba koja radi kao inženjer bila uzeta u obzir da ima ograničenja ako on-ona ne može da trči maratonsku trku? Odgovor je: naravno ne. Uzimajući u obzir prava osoba sa ograničenjima, svi bi bili pametni da pristupimo sa jačim stranama da se fokusiramo na to šta oni mogu da urade, šta treba da doprinose i kako da potpuno učestvuju u javnom životu. Sa nekoliko malih revizija i dodataka, u skladu sa odredbama nove konvencije, Kosovo bi moglo da uradi mnogo više toga da napravi životnu sredinu koja je udobnija za sve ljude.

PARAOLIMPIJSKI SPORTOVI

TENIS U KOLICIMA

Tenis u kolicima se prvi put pojavljuje u Paraolimpijskom programu u Barceloni 1992 godine. Ovaj sport je osnovan u USA 1970 godine i razvijao je pravila u ovom sportu širom svijeta. Takmičenje sledi stroga tradicionalna pravila, veštinu i strategiju igrača.

Federacija Tenisa u Kolicima je u sastavu Međunarodne Teniske Federacije.

Tenis u kolicima se deli na pojedinačnu igru i na igru u parove po dva igrača u timu.

Paraolimpijske igre u tenisu sadrže 6 različitih vrsta takmičenja:

Muškarci pojedinačno,

Žene pojedinačno

Muški parovi

Ženski parovi

Jednostruki kvartet

Dupli kvartet

Teniski tim iz Amerike je prvak svijeta u tenisu u kolicima.

VESLANJE

Adaptirano sportsko veslanje je namenjeno za osobe sa ograničenjima koja je van usvojene veslačke klasifikacije. Ovaj sport je predstavljen u Paraolimpijskom programu 2005 godine i prvo takmičenje se održalo u Pekingu u Kini na Paraolimpijadi 2008.

Adaptirano veslanje je otvoreno za muškarce i žene podjednako i održava se u četiri čamca istovremeno. Takmičenje se odvija na stazama od 1000 m.

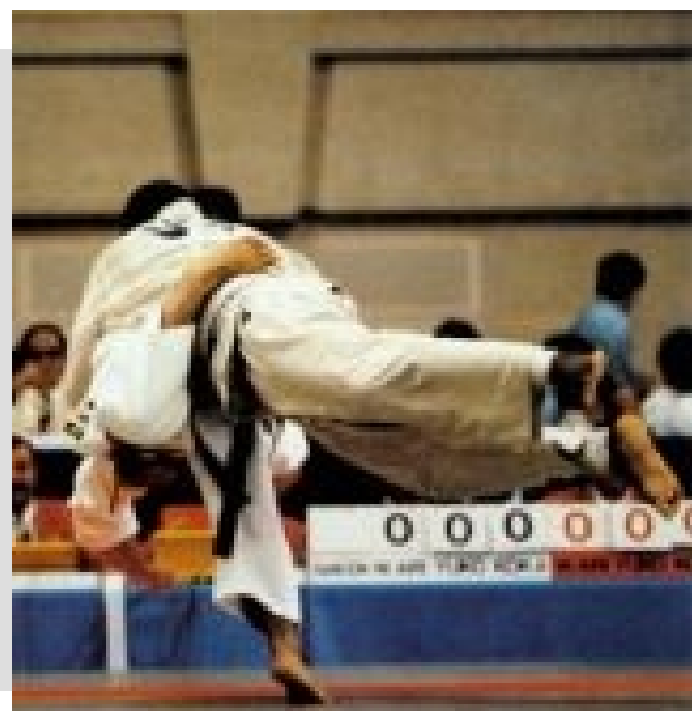
Međunarodna Federacija Veslanja je telo koje upravlja sportskim pravilima za ovu disciplinu.

DŽUDO

Džudo je sport koji predodređuje fizičke i strateške performanse, osetljivost na kvalitet dodira, ravnotežu i osećajnost.

Takmičari moraju da upotrebljavaju različite tehnike za zadržavanje ravnoteže prema protivniku. Ovaj sport je otvoren za slepe i slabovide atletičare. Za ovaj sport je nadležan Međunarodna Sportska Federacija (IBSA) i sledi ga Međunarodna Džudo Federacija (IJF). Ova sport je predstavljen na Paraolimpijskim igrama u Seulu 1988 godine, a u Atini 2004 takmičilo se 30 zemalja svijeta u muškoj i u ženskoj konkurenciji.

Intervju sa Đulnazom Novobrdaljiu povodom Predloga Zakona o Rehabilitaciji I Zapošljavanju Osoba sa Ograničenjima

U izradi je prijedloga Zakona o rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa ograničenjima, kojeg je pokrenulo Ministarstvo za rad i socijalnu zaštitu, a tim povodom kontaktirali smo g-đu Djulinaz Novobrdali Gola, Rukovodilac Divizije Rada i Radnih odnosa da nam nešto više kaže o tome.

- Naime u želji za približavanjem standardima razvijenog svijeta ,ove godine se mnogo govori o pravima osoba sa ograničenjima, o njihovom obrazovanju, zapošljavanju, uvođenje inkluzivnog školstva kao i učešće u programima zapošljavanja .Činjenica je da osobe sa ograničenjima imaju stečena znanja , volju za radom, puni su ambicija, ali do zaposlenja veoma teško dolaze. Osobe sa ograničenjima pri zapošljavanju ne iziskuju veće troškove kod poslodavaca nego što imaju ostale osobe. Živimo u situaciji gde su siromaštvo i nezaposlenost u velikom procentu kao posledice rata , potrebno je vreme za poboljšanje postojeće situacije. Ove okolnosti još više otežavaju zapošljavanje ove grupe osoba. Ključni razlog je nedostatak odgovarajućih zakona koji bi regulisali ovu materiju i koji bi uvođenjem obaveza ,ali i stimulativnih mjera uticali na poslodavce da više zapošljavaju osobe sa ograničenjima. Vlada je predvidela zakon o "Profesionalnoj Rehabilitaciji i Zapošljavanju Osoba sa ograničenjima" u srategiji nacрта zakona za 2006.Divizija zakona o radu i zastitu na radu u okviru Departamenta za Rad i Zapošljavanje u Ministarstvu Rada i Socijalne Zaštite ,izradila prvi predlog ovog Zakona koji će uređivati prava osoba sa ograničenjima na profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i rad pod opštim i posebnim uslovima kao i odgovornost poslodavaca za povredu odredaba ovog zakona. Pošto je prvi predlog završen , treba početi sa drugom

vladinom radnom grupom, a posle završetka rada ove radne grupe, Projekt ovog Zakona odlazi dalje u Skupštinu na razmatranje. Stoga je vreme da Vlada razmotri ovaj zakon ,usvoji ga i primeni u praksi, kojim bi se iskoristila pozitivna energija osoba sa ograničenjima, stručna sposobnost , volja za radom, a istovremeno smanjuje se nezaposlenosti i diskriminacija nad njima. Ne trebamo zaboraviti da nema napredaka u jenom društvu i ne može biti prave demokratije bez poštovanja prava svih kategorija građana. kaže g-đa Djulinaz Novobrdali Gola.

Šta bi ste poručili našim čitaocima?

- I na kraju nećemo zaboraviti davno izrečene pametne misli i citiram "MERE CIVILIZOVANOSTI SVAKOG DRUŠTVA MERE SE SA ODNOSOM PREMA OSOBAMA SA OGRANIČENIM SPOSOBNOSTIMA"

MEĐUNARODNA NEDJELJA " ČOVJEKA SA BIJELIM ŠTAPOM"

15.oktobra svečano je otvorena "Međunarodna nedjelja čovjeka sa bijelim štapom" koja je trajala od 15 22 oktobra, 2006 na kojoj je prisustvovao veliki broj slijepih i slabovidih lica iz celog Kosova, predstavnici Vlade kao i mnogobrojni lideri NVO koje se bave pitanjima osoba sa ograničenjima.

Skupu se obratio Pretsednik Udruženja Slepih Kosova, G. Bujar Kadriu i tom prilikom je poručio Vladi da je potrebno doneti Zakon o pravima slepih lica po uzoru na druge zemlje.

Ovom prilikom je Direktor Kancelarije za dobro upravljanje G. Habit Hajredini istakao značaj i potrebu za podrškom osobama sa ograničenjima i da će Vlada podržati ovu kategoriju građana.

Istog dana posle svečane ceremonije G. Ejup Rašica, Pretsednik Međuopštinskog Udruženja Slepih Priština sa svojim saradnicima organizovao je sastanak na kome se diskutovalo o problemima i barijerama na koje nailaze slijepi i slabovide osobe, a posle sastanka je vlasnik Hotela "Priština" u Prištini častio večeru za 100 slijepih osoba.

U toku nedelje Međuopštinsko Udruženje slepih Priština organizovali su sastanak sa šefom Policije G. Šeremetom Ahmeti na kome su diskutovali o načinima komunikacija u saobraćaju i tom prilikom su istakli potrebu zvučnih semafora za bezbednost slepih i slabovidih u saobraćaju kao i značaj bijelog štapa za njihovo prepoznavanje. Takođe, su diskutovali o mogućnostima zapošljavanja slepih i slabovidih u Policiji, a Šef Policije G. Šeremet Ahmeti je obećao napore za veću bezbednost i sigurnost kao i iznalazjenje mogućnosti zapošljavanja ove kategorije građana. Takođe, primio ih je

Pretsednik Opštine Priština, G. Ismet Bećiri i obećao pomoć za zvučne semafore u Prištini i veću finansijsku podršku opštine Priština.

"Međunarodna nedelja čovjeka sa bijelim štapom" je praćena mnogobrojnim prigodnim manifestacijama i u drugim mestima širom Kosova.

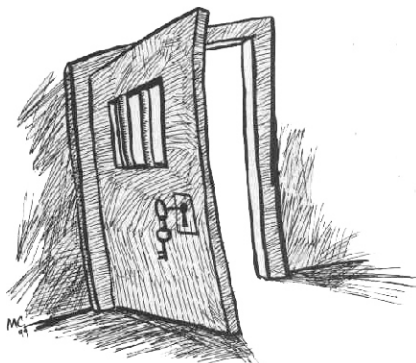
KONVENCIJA O PRAVIMA LICA SA OGRANIČENJIMA

Zašto je bila potrebna Konvencija?

Zašto nam je bila potrebna posebna konvencija za lica sa ograničenjima? Zar oni nemaju ista prava kao i svako drugi?

Prava nabrojana u univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, u savršenom svetu, bila bi dovoljna da zaštite svakoga. Ali u stvarnom životu izvesne grupe, kao što su žene, deca i izbeglice obično prolaze daleko gore nego bilo koja druga grupa, tako da za njih postoje međunarodne konvencije koje imaju za cilj zaštitu i promovisanje ljudskih prava tih grupa. Slično tome, na svetu ima 650 miliona ljudi koji žive sa raznim ograničenjima što je oko 10 procenata ukupnog stanovništva na svetu koji nemaju iste one prilike koje ima pretežna populacija. Oni se suočavaju sa bezbroj fizičkih i društvenih prepreka koje:

Sprečavaju ih da steknu obrazovanje;
Sprečavaju ih da dobiju posao, čak i kada su dobro kvalifikovani;

Sprečavaju ih da imaju pristup informacijama;
Sprečavaju ih da dobiju odgovarajuću zdravstvenu zaštitu;
Sprečavaju ih da se kreću po svojoj okolini;
Sprečavaju ih da "se uklape" i da budu prihvaćeni u društvu.

Šta obuhvata konvencija?

Cilj ove konvencije je da promoviše, štiti i obezbedi puno i ravnopravno uživanje ljudskih prava lica sa ograničenjima. Ona obuhvata izvestan broj ključnih oblasti kao što su pristupačnost, mogućnost kretanja lica, zdravlje, obrazovanje, zapošljavanje,

stanovanje i rehabilitacija, učešće u političkom životu i ravnopravnost i nediskriminacija. Konvencija obeležava promenu u načinu razmišljanja o ograničenjima - nedostacima sa staranja o socijalnom aspektu na pitanje ljudskih prava, čime se priznaje da su same društvene barijere i predrasude one koje same po sebi stvaraju nedostatke.

Da li ova konvencija stvara nova prava?

Ne. Konvencija ne stvara nikakvo novo pravo ili pripadanje. Međutim, ono što ova konvencija čini, je da izražava postojeća prava na način koji se bavi i rešava potrebe i situacije lica sa ograničenjima.

Šta je sa postojećim zakonskim propisima? Da li ne deluju?

Neke zemlje su donele iscrpne zakonske propise u ovom pogledu, ali mnoge druge to nisu učinile. Zbog diskriminatornog ponašanja i prakse, obično lica sa ograničenjima žive u senci i na marginama društva, te su kao rezultat toga njihova prava zanemarljiva. Potreban je neki univerzalni, obavezujući standard koji bi obezbedio da prava lica sa ograničenjima budu svuda zagarantovana.

Standardna pravila o ujednačavanju prilika za lica sa ograničenjima Ujedinjenih nacija (1993) poslužila su kao model za zakonske propise izvesnog broja zemalja. Ona pružaju smernice za politiku promovisanja jednakih prilika za lica sa ograničenjima kao što imaju i druga lica. Međutim, Standardna pravila nisu zakonski obavezujući pravni instrument, tako da zagovornici lica sa ograničenjima primećuju da nema klauzula ni obaveze izvršnosti bez neke konvencije.

Šta je to tačno što ova konvencija čini?

Ratifikacijom ove konvencije, zemlja koja je ratifikuje prihvata svoje pravne obaveze koje proističu iz nje tako što će da donese zakonske propise za

njenu primenu kad konvencija bude stupila na snagu.

Drugi međunarodni instrumenti ljudskih prava, kao što su konvencije o pravima dece i žena imale su velikog uticaja na rešavanje kršenja ljudskih prava.

Da li je realno misliti da će neka konvencija da poboljša živote lica sa ograničenjima?

Tokom istorije, lica sa ograničenjima bila su smatrana pojedincima kojima je bila potrebna zaštita društva i oni su pobuđivali pre simpatije nego poštovanje. Ova konvencija bila bi veliki korak ka menjanju shvatanja prirode nedostataka i učinila bi da društvo prizna da svim ljudima mora da bude data prilika da svoj život žive do njegovog potpunog ispunjenja potencijala, kakav god on bio.

Na koji način će ova konvencija da bude praćena na međunarodnom nivou?

Zagovornici lica sa ograničenjima nadaju se da će ova konvencija da pomogne i u izgradnju globalne mreže aktivista koji će da prate napredak ljudskih prava.

Ko je lice sa ograničenjima?

Nedostaci obuhvataju fizička, mentalna i senzorna stanja kao što su slepoća, gluvoća, narušena sposobnost kretanja, razvojni i intelektualni nedostaci. Neki ljudi pate od više od jednog oblika ograničenja - nedostataka dok će mnogi, ako ne i svi ljudi, da u određenoj fazi svojih života pate od nekog stanja uzrokovano fizičkom povredom, bolešću ili starošću.

Da li će ova konvencija da stvori obavezu za države?

Da. Države će da budu obavezane da uvedu mere koje promovišu ljudska prava lica sa nedostacima bez ikakve diskriminacije. Te mere obuhvataju donošenje anti-diskriminacionih propisa, ukidanja

zakona i prakse kojima se vrši diskriminacija nad licima sa ograničenjima i konsultacije sa licima sa ograničenjima prilikom usvajanja novih pristupa u politikama i programima. Druge mere obuhvataju obezbeđivanje da usluge, roba i objekti budu pristupačni licima sa nedostacima.

Da li ima ekonomskog smisla za zemlje da usvoje ovu konvenciju?

Da. Iako je nemoguće odrediti cenu osnovnim ljudskim pravima, pokazalo se da obezbeđivanje da lica sa ograničenjima mogu da žive u skladu sa svojim potencijalima predstavlja u stvari zdravu ekonomiju.

Koliko će da košta njena primena?

Konvencija poziva na "progresivnu realizaciju" većine njenih odredaba, u skladu sa resursima svake zemlje ponaosob. Za neke korake biće potreban novac i, za zemlje koje oskudevaju u resursima, postoji pouzdanje i nada da će međunarodna asistencija koja je do sada zanemarljiva potrebe lica sa ograničenjima da bude od pomoći.

Od promena načinjenih u skladu sa ovom konvencijom imaće koristi ne samo lica sa ograničenjima već i drugi ljudi. Na primer, liftovi i rampe pružaju više opcija i svima drugima. Promene u dizajnu koje su potrebne za prilagođavanje ovoj konvenciji će vremenom da stvore nove ideje i inovacije koje će da poboljšaju život svih ljudi, a ne samo lica sa nedostacima.

Nastavak ...

Zar nije skupo učiniti zgrade pristupačnima?

Uz protok vremena, nove građevine treba da u sebi sadrže nove nacрте koji će da povedu računa o potrebama lica sa nedostacima. U svojim studijama, Svetska banka utvrdila je da je trošak za izgradnju shodno tim odlikama u trenutku gradnje minimalan. Pokazalo se da trošak za gradnju građevina tako da budu pristupačne dodaje manje od jednog procenta na troškove gradnje.

Šta je to u čemu je društvo na gubitku?

Veći izbor raznih nadarenosti. Lica sa ograničenjima mogu da daju svoj doprinos u raznim oblastima stručnosti, veština i talenata. Dok se lica sa ograničenjima suočavaju sa višom stopom nezaposlenosti nego što je to slučaj kod opšte populacije u doslovce svakoj zemlji, istraživanja pokazuju da je učinak na radu lica sa nedostacima isto onoliko dobar, ako ne i bolji, nego što je kod opšte populacije. Viša

stopa zadržavanja na radnim mestima i manja stopa odsustva sa rada više su nego nadoknadili strahovanja da je previše skupo prilagoditi se potrebama lica sa ograničenjima na radnim mestima. Pored toga, strahovanja da angažovanje lica sa nedostacima doprinosi višim troškovima poslodavaca su preterana. Jedna anketa iz 2003. godine u Sjedinjenim Državama utvrdila je da je skoro tri četvrtine poslodavaca izvestilo da zaposlenima koji su lica sa ograničenjima nisu bila potrebna nikakva

posebna prilagodavanja na radnim mestima.

Priština, oktobar 30, 2006
Ekspert za prava osoba sa ograničenjima
Član Ad Hok Komiteta UN,
Hiljmnijeta Apuk

Na pripremi materijala saradivali su G. Habit Hajredini, Direktor Kancelarije za dobro upravljanje iz Kancelarije Premijera i Dijana Toska, član Borda NGO Little People of Kosova.

KOSOVSKI SPORT ZA SLIJEPE - NA PRAVOM PUTU

Trodnevni seminar za avansiranje gollball sporta na Kosovu.

U organizaciji Federacije Sporta za slepe u Peći je održan trodnevni seminar za slepe Kosova gde su predavanja održali poznati eksperti, IBSA (Internacional Blind Sports Federatio).

Poseta predsednika Federacije sporta za slepe Kosova, g. Daut Tišuki u Belgiji, jula ove godine je bio od velikog značaja i u jednom je omogućio spremi ovaj seminar koji pruža velike šanse za avansiranje sportova za slepe uopšte i posebno u razvoj golballa.

Seminar su vodili :

- Rob 't Hart (Holandija)
- Joke 't Hart (Holandija)
- Knut Kursawe (Nemačka)
- Colette Altwasser (Nemačka)

- Tom Janssen (Belgija)
- Jelle Mols (Belgija)
- Walter Tielemans (Belgija)

Na seminaru su učestvovali treneri i kapiteni 7 ekipa gollballa Kosova i još 15 kandidata za sudije igre gollballa.

Seminar je bio podijeljen na tri radne grupe, za upoznavanje novih propisa igre gollballa, (IBSA, 2006), grupa za spremanje i licenciranje sudija i zvaničnika i grupa za spremanje i osposobljavanje trenera i kapitene ekipa.

Posle tri dana efektivnog rada licensirali su se 15 sudije i profesionalizirani su se treneri i kapiteni ekipa.

Seminar je bio jedan osnovni korak koji je u jednom bila i dobra baza za početak Lige Gollballa Kosova, u jednom ovaj seminar pomogao je da sport za slepe Kosova bude što bliže primanju u Evropsku Federaciju sportova za slepe.

Ovaj seminar su sponzorirali: Departament sporta Ministarstva Kulture, Holandsko Ministarstvo sporta i Korporacija Dukagjini.

Akcije NVO "Hendifer" Ferizaj u "Oktobru za DMD"

Kampanje "Oktobar za DMD" se nastavlja po celom Kosovu i NGO "Hendifer" iz Ferizaja (partner iz Volonterskog Promotivnog Programa DMD) je organizovao mnogobrojne defile u Ferizaju na kome su učestvovali preko 250 osoba sa ograničenjima i oko hiljadu ljudi su aplaudirali ovoj manifestaciji.

Dževat Islami i Fazile Bungu, organizatori i koordinatori Kampanje "Oktobar za DMD" izjavili su da će organizovati jednodnevno zapošljavanje za 97 osoba sa ograničenjima (slepi, gluvo nemi, u kolicima, sa otežanim kretanjem, sa poteškoćama u mentalnom razvoju) u raznim državnim institucijama i privatnim kompanijama, a do sada su zaposlili 45 osoba sa ograničenjima u Ferizaju, što je veliki uspeh ovih vrednih i dugogodišnjih lidera i volontera.

"Nadamo se da će društvo brže i više integrisati osobe sa ograničenjima u zajednicu u kojoj živimo, a mi ćemo moći da razvijamo naše profesionalne mogućnosti i nove profesije preko našeg partnerstva u Volonterskom Promotivnom Programu DMD" - rekao nam je Dževat Islami, jedan od koordinatora Volonterskog Promotivnog Programa DMD Kosova.

MJESEC ZAPOŠLJAVANJA**CARINSKI DAN - DMD**

Partnerstvo NVO-a iz Volonterskog Promotivnog Programa DMD (Disability Mentoring Day) Kosova su organizovali Kampanju za jednodnevno zapošljavanje osoba sa ograničenjima širom Kosova u toku meseca oktobra, kao deo međunarodne Kampanje DMD (Disability Mentoring Days) čija je ideja potekla iz Amerike u zemlje širom svijeta.

U okviru Kampanje Oktobar DMD Kosovska Carina u saradnji NGO "Little People of Kosova" je organizovala 16 oktobra jednodnevno zapošljavanje 45 osoba sa ograničenjima po svojim kancelarijama širom Kosova i simbolično platila po 10 eura za taj radni dan. Ovaj gest uključivanja Carine Kosova u Kampanju DMD je dobar primer kojeg treba da slede ostale javne institucije i privatni sector.

POŠTUJMO: INTEGRITET

DOSTOJANSTVO

RAZLIKE

MLADI TALENTI

BEZ DISKRIMINACIJE

BORBA PROTIV NASILJA

www.lpkosova.com